

Samostalno izdavanje tiskanih i elektroničkih knjiga

Rajković, Marinela

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:643474>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Marinela Rajković

**SAMOSTALNO IZDAVANJE
TISKANIH I ELEKTRONIČKIH KNJIGA**

Završni rad

Mentor: doc.dr.sc. Boris Badurina

Komentor: dr.sc. Tomislav Jakopec

Osijek, 2015.

Sadržaj

Sažetak	3
Ključne riječi:	3
1. Uvod.....	4
2. Evolucija samoizdavaštva	5
2.1. Primjeri samostalnog izdavanja kroz povijest	7
3. Samostalno izdavanje elektroničkih knjiga.....	9
3.1. Amazon Kindle Direct Publishing.....	10
3.2. Lulu.....	11
3.3. Smashwords.....	12
4. Samostalno izdavanje tiskanih knjiga	13
5. Pitanje kvalitete i vrijednosti samostalno izdanih knjiga.....	14
6. Zaključak.....	16
Literatura	17

Samostalno izdavanje tiskanih i elektroničkih knjiga

Sažetak

U ovom radu opisan je postupni razvoj samostalnog izdavaštva tijekom vremena te događaji i promjene, tehnološke i društvene, koje su na taj razvoj utjecale. Opisano je samostalno izdavanje elektroničkih knjiga, prednosti i nedostaci samostalnog izdavanja, problemi sa konkurencijom i kvalitetom te usporedba samostalno izdanih knjiga sa onima izdanima od strane nakladničkih kuća. Navedeni su i različiti načini samostalnog izdavanja knjiga, poput korištenja raznolikih platformi kreiranih upravo za tu svrhu. U radu su opisane neke od poznatih i često korištenih takvih platformi, kao što su Amazon Kindle Direct Publishing, Lulu i Smashwords, koje omogućuju objavljivanje i izdavanje elektroničkih, ali i tiskanih knjiga. Iako je samoizdavanje tiskanih knjiga prethodilo samoizdavanju elektroničkih, elektroničke knjige na današnjem tržištu imaju značajnu ulogu te čine sve veći udio ukupnog broja naslova zbog svojih brojnih prednosti te jednostavnosti i brzine njihovog izdavanja. Brojni su stručnjaci tijekom vremena preispitali kvalitetu knjiga koje su nakladnici odbijali, ali su ih autori i dalje željeli izdati, a niti danas te predrasude nisu u potpunosti nestale. Naposljetku je objašnjen i proces širenja i nestajanja „mjehura elektroničkog samoizdavaštva“ Ewana Morrisona, koji kroz sedam faza pojašnjava cjelokupni proces nastanka, razvoja i nestanka ovoga fenomena.

Ključne riječi: samoizdavaštvo, elektroničke knjige, tiskane knjige, platforme za izdavanje knjiga, mjehur elektroničkog samoizdavaštva

1. Uvod

Zadatak je ovog završnog rada pojasniti pojam samoizdavaštva, odnosno samostalnog izdavanja tiskanih i elektroničkih knjiga. Samostalno je izdavaštvo proces u kojem autor sam izdaje svoje knjige ili druge medije, bez sudjelovanja i doprinosa nakladnika i nakladničkih kuća. Ovaj oblik izdavaštva autoru omogućuje znatno veću kontrolu nad cijelim procesom izdavanja, uključujući oblikovanje teksta i naslovnice knjige, odabiranja formata knjige, cijene, distribucije, marketinga i slično. U brojnim slučajevima autori samostalno upravljaju cjelokupnim procesom, no nude im se i različite opcije i usluge koje im taj proces olakšavaju. Naime, autori mogu unajmiti urednike, lektore, korektore, dizajnere te ostale stručnjake koji će pridonositi kvaliteti konačnog proizvoda. U ovome obliku izdavaštva autori imaju potpunu autonomiju i donose sve odluke.

Samostalno je izdavaštvo, od svojih začetaka, tijekom vremena evoluiralo, razvijalo se, mijenjalo se i napredovalo. Pojava i razvoj novih tehnologija utjecale su na sami koncept ovoga fenomena i proces samostalnog izdavanja te uzrokovale brojne promjene i inovacije koje znatno doprinose kvaliteti i popularnosti samostalnog izdavaštva i njegovih proizvoda. Samoizdavaštvo poprilično je pojednostavljeno pojavom platformi za samostalno izdavanje knjiga koje novim i potencijalnim autorima daju upute i savjete za oblikovanje i formatiranje knjiga, za upravljanje marketingom, prodajom i ostalim aspektima izdavanja knjige.

Proces samostalnog izdavanja elektroničkih knjiga jednostavniji je i brži od procesa izdavanja tiskanih knjiga, a uz brojne ostale prednosti, elektroničke knjige i financijski su dostupnije te znatno praktičnije, kako čitateljima, tako i autorima. Naravno, postavlja se i pitanje kvalitete i vrijednosti knjiga izdanih na ovaj način, jer i samoizdavaštvo, kao i ostali tradicionalniji oblici izdavaštva, ima određene nedostatke, ali i značajne i brojne prednosti. No Ewan Morrison u svom članku o fazama širenja mjehura elektroničkog samoizdavaštva iznosi nešto drugačija stajališta o tome te pojašnjava proces nastanka, širenja te naposljetku i nestanka ovoga fenomena.

2. Evolucija samoizdavaštva

Nekada je proces samostalnog izdavanja knjiga bio dugotrajan, naporan i skup. Autori su samostalno upravljali cjelokupnim procesom izdavanja i tiskanja knjige, te svim njegovim aspektima, poput zapošljavanja urednika, dizajnera, tiskara i slično. Autori bi morali odlučiti koliku će nakladu tiskati, a budući da prodaja cijele naklade nije garantirana jer im se knjige ne nalaze u knjižnicama i knjižarama, često nisu ostvarivali značajan profit, samoizdavaštvo se samo rijetkima isplatilo.

Sredinom devedesetih godina dvadesetoga stoljeća dolazi do značajnih promjena na području samoizdavaštva. Naime, pojavljuju se prvi servisi za samostalno izdavanje knjiga na Internetu, a korištenjem novih tehnologija i modela, proces izdavanja znatno je pojednostavljen. Kako bi izdali knjigu, autori su morali postaviti svoje rukopise na servis te odabrati format i naslovnicu, nakon čega bi ti servisi stvorili digitalnu datoteku koja bi se mogla naknadno tiskati po potrebi te ne bi zahtijevala prostor za skladištenje. Troškovi tiskanja su sniženi i ostvarivanje dobiti je olakšano. Knjige tiskane na takav način nisu posjedovale jednaku razinu kvalitete kao knjige nakladničkih kuća. Unatoč napretku u procesu tiskanja knjiga, knjižnice i knjižare i dalje ne naručuju samoizdane knjige zbog njihove upitne kvalitete te nemogućnosti povrata novca i sniženja.¹

Krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća, raznoliki servisi za samostalno izdavanje knjiga nastavljaju se razvijati te mnogi nude i mogućnost izdavanja elektroničkih knjiga. Brojni su autori sami ulagali u svoj proizvod odnosno svoju knjigu, dok su ostali ipak plaćali stručnjacima, urednicima, lektorima i slično kako bi osigurali što bolju kvalitetu svojih knjiga.² Za sve što autori nisu htjeli raditi, ili nisu imali dovoljno znanja i iskustva, mogli su unajmiti stručnjake.³

U tradicionalnim oblicima nakladništva, autori svoje rukopise dostavljaju nakladnicima koji ih zatim evaluiraju te odlučuju o njihovom izdavanju, prihvaćaju ih ili odbijaju. Prihvaćeni rukopisi tada prolaze kroz procese uređivanja i tiskanja te ih se distribuira knjižnicama,

¹ Usp. Self-publishing. // SFWA (2014). URL: <http://www.sfw.org/other-resources/for-authors/writer-beware/pod/> (2015-06-30)

² Usp. Wilson, Tom D. The e-book phenomenon: a disruptive technology. // Libellarium VI, 1 – 2 (2013): 3 – 12. Str. 8.

³ Usp. Bradley, Jana; Vokac, Heather. Reframing book publishing in the age of networking. // Proceedings of the iConference (2008). URL: <https://www.ideals.illinois.edu/handle/2142/15095> (2015-06-30)

knjižarama te pojedinim korisnicima. Dakle, u takvim se sustavima nakladnici nalaze u središtu cjelokupnog procesa izdavanja te donose odluke o izdavanju i tiskanju, distribuciji i marketingu.⁴

Pojavom fenomena elektroničkih knjiga i samostalnog izdavanja dolazi do promjene i pojednostavljenja formalnog procesa izdavanja te se rukopisi prodaju izravno korisnicima putem različitih portala i internet stranica.⁵ Naime, istraživanja iz 2014. godine pokazuju kako samostalno izdane knjige čine čak 31% ukupne prodaje elektroničkih knjiga na Amazon Kindle Store platformi⁶, a njihov udio u cjelokupnoj zaradi od prodaje knjiga je cca 40%⁷, dakle, samostalno izdane knjige donose veću zaradu platformama i autorima od ostalih knjiga nakladničkih kuća.

Unatoč sve većoj popularnosti i dobrim statistikama, neki su stručnjaci i dalje skeptični u pogledu cjelokupnog koncepta samostalnog izdavaštva, poput autora Ewana Morrisona koji fenomen samostalnog izdavaštva uspoređuje sa tzv. financijskim mjehurima koji naglo nastaju i razvijaju se, ali jednako tako naglo i pucaju i nestaju. Naime, Morrison je životni vijek mjehura samoizdavaštva opisao u sedam faza. On smatra kako je taj mjehur samoizdavaštvo nastao i toliko se raširio zbog promjena na području izdavaštva, poput otkrića novih tehnologija, promjena u zakonodavstvu ili ekonomiji, širenja tržišta i slično. Te su promjene potaknule pokretanje prve faze ovoga procesa, odnosno mijenjanje područja elektroničkog izdavaštva te samostalnog izdavaštva, što obuhvaća nove strukturalne pristupe pohrani i distribuciji elektroničkih i digitalnih sadržaja koji rezultiraju promjenom cijena tih sadržaja. Drugu fazu mjehura čine ekspanzija tržišta i porast cijena sadržaja. Razvojem i napretkom kvalitete sadržaja i cijene polako rastu te izazivaju sve veću pažnju i spekulaciju. Budući da je upotreba elektroničkih sadržaja neizbježno povezana sa razvojem e-čitača čije su cijene neprestano u porastu, iako cijene samih sadržaja opadaju, taj je pad cijena samo prividan. U sljedećoj fazi, zbog drastičnog pada cijena elektroničkih i digitalnih sadržaja, dolazi do euforije, unatoč visokim cijenama uređaja potrebnih za korištenje tih sadržaja. No zbog sve veće količine vrlo

⁴ Usp. Wilson, Tom D. The e-book phenomenon: a disruptive technology. // Libellarium VI, 1 – 2 (2013): 3 – 12. Str. 7.

⁵ Usp. Isto. Str. 3.

⁶ Usp. Sargent, Betty Kelly. Surprising Self-Publishing Statistics. // Publishers Weekly (2014). URL: <http://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/authors/pwselect/article/63455-surprising-self-publishing-statistics.html> (2015-09-23)

⁷ Usp. 10 Inspiring Statistics About Self-Publishing. // Wise Ink (2015). URL: <http://www.wiseinkblog.com/self-publishing-2/10-inspiring-statistics-about-self-publishing/> (2015-09-23)

jeftinih, ili čak besplatnih sadržaja, te su skupe tehnologije i uređaji privlačni. Nekada kompliciran i skup proces samostalnog izdavanja knjiga sada je poprilično pojednostavljen i gotovo besplatan, isplativ, što potiče nove korisnike da izdaju svoje radove i pokušaju zaraditi. U četvrtoj fazi troškovi izdavanja i cijene sadržaja i dalje se smanjuju velikom brzinom, te kao rezultat toga, tržište se znatno povećava i privlači više ljudi neiskusnih na području izdavaštva, koji zbog velike konkurencije i nedovoljne vidljivosti te nedostatka čitatelja počinju sadržaje nuditi besplatno ili po vrlo niskim cijenama. U petoj fazi dolazi do preokreta tržišta, javljaju se prvi znakovi koji upozoravaju na nestabilnost. Poslovni se modeli elektroničkog samoizdavaštva pokazuju nerealnima i nestabilnima, no mnogi to ignoriraju jer smatraju kako se tržište elektroničkih sadržaja nepovratno promijenilo. U takvim okolnostima profit ostvaruju samo stranke koje zarađuju na porastu prometa, prodaji uređaja i tehnologija za pristup sadržajima te internet marketingu. Uskoro, u sljedećoj fazi dolazi do financijske krize. Dok se mnogi još nadaju zaradi, stručnjaci uočavaju znakove upozorenja te traže izlaz i vraćaju se na stari model izdavanja, a novi autori i dalje rade besplatno. U posljednjoj, sedmoj fazi, panika postupno zamjenjuje euforiju. Budući da ne uspjevaju prodati knjige, autori im i dalje spuštaju cijene te uskoro dolaze i do financijskih gubitaka. Tržište je tada prisiljeno vratiti se u stanje koje je prethodilo mjehuru elektroničkog samoizdavaštva, no ne može se vratiti na cijene prije mjehura, te je i sama infrastruktura tržišta u opasnosti od raspada.⁸

2.1. Primjeri samostalnog izdavanja kroz povijest

Tijekom osamnaestog stoljeća, točnije između 1732. i 1758. godine, Benjamin Franklin pisao je i jednom godišnje izdavao svoj pamflet pod nazivom „Poor Richard's Almanack“, „sažeti pregled eseja, vremenskih prognoza, savjeta za domaćinstvo, aforizama, i poslovice, od kojih mnoge žive i u današnjem govornom jeziku“.⁹

Poznati engleski pjesnik i umjetnik William Blake je krajem osamnaestog i početkom devetnaestog stoljeća, u razdoblju od 1783. i 1820. godine, „samostalno izdao neka od svojih

⁸ Usp. Morrison, Ewan. The self-publishing bubble. //The Guardian (2012.) URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/jan/30/self-e-publishing-bubble-ewan-morrison> (2015-06-30)

⁹ FitzGerald, Jamie. Notable Moments in Self-Publishing History: A Timeline. // Poets & Writers (2013). URL: http://www.pw.org/content/notable_moments_in_selfpublishing_history_a_timeline (2015-09-23)

poznatijih djela, uključujući „Pjesme nevinosti“ (eng. Songs of Innocence), „Pjesme iskustva“ (eng. Songs of experience) te „Vjenčanje neba i pakla“ (eng. The Marriage of Heaven and Hell).“¹⁰ William Blake sam je napisao tekst i dizajnirao popratne ilustracije te ih zatim tiskao i uređivao, time davajući primjer budućim generacijama autora.

Nakon višestrukih odbijanja od strane nakladnika i godina rada na svom prvom romanu, Jane Austen odlučila je 1811. godine pod pseudonimom samostalno izdati roman „Razum i osjećaji“ (eng. Sense and Sensibility). Unatoč kvaliteti i popularnosti svojih djela, Jane Austen nije bila prepoznata i uživala u slavi koju je zaslužila, djelomično jer djela nisu bila objavljena pod njenim imenom.¹¹

Usprkos nerazumijevanju suvremenika i brojnim kritikama, američki pjesnik Walt Whitman samostalno je osmislio, dizajnirao te 1855. godine i izdao prvo izdanje zbirke pjesama „Vlati trave“ (eng. Leaves of Grass). Unatoč optužbama zbog nemoralnosti svojih djela, njegova je poezija prepoznata te je utjecala na brojne buduće generacije pjesnika.¹²

Još jedan primjer velikog uspjeha samostalno izdanog djela jest „Put k Swannu“ (fr. Du Côté de Chez Swann; eng. Swann's Way), prvi dio ciklusa romana pod zajedničkim naslovom „U traganju za izgubljenim vremenom“ (fr. À la Recherche du Temps Perdu; eng. Remembrance of Things Past). Poznati francuski književnik Marcel Proust ovaj je roman, zbog odbijanja od strane nakladnika, samostalno objavio 1913. godine.¹³

Neki od autora koji su se odlučili za put samostalnog izdavanja svojih djela, otišli su korak dalje i osnovali vlastite manje tiskare kako bi izdavali svoja djela i djela drugih autora. Prvi koji su se odlučili na takav pothvat bili su poznata spisateljica Virginia Woolf i njezin muž Leonard Woolf koji su osnovali „Hogarth Press“, tiskaru koja je djelovala u razdoblju od 1917. do 1946. godine.¹⁴ Njihov su primjer tijekom godina slijedili mnogi, što je rezultiralo izdavanjem i objavom brojnih kvalitetnih i poznatih djela.

U novije vrijeme, samostalno izdavaštvo postaje sve popularnije, te postupno počinje proizvoditi kvalitetnije publikacije. Nekada su najčešće samostalno izdavali autori koje su

¹⁰ Isto.

¹¹ Usp. FitzGerald, Jamie. Notable Moments in Self-Publishing History: A Timeline. // Poets & Writers (2013). URL: http://www.pw.org/content/notable_moments_in_selfpublishing_history_a_timeline (2015-09-23)

¹² Usp. Isto.

¹³ Usp. Isto.

¹⁴ Usp. Isto.

nakladničke kuće odbile, no u današnje se vrijeme brojni autori ipak opredjeljuju za samostalno izdavanje, bez obzira na nakladnike. Primjer takvoga autora je Stephen King, koji je 2000. godine samostalno objavio svoj roman „The Plant“ u elektroničkom obliku na svojoj internet stranici.¹⁵

3. Samostalno izdavanje elektroničkih knjiga

U posljednje vrijeme, vrlo se često koriste platforme koje omogućuju direktno postavljanje knjiga na internet, što je rezultiralo značajnim porastom u broju samostalno izdanih elektroničkih knjiga.¹⁶ Pri korištenju takvih platformi, autori imaju veliku autonomiju. Naime, imaju mogućnost određivanja cijene svojih knjige, te ovisno o platformi putem koje izdaju, mogu dobiti oko 70% profita ostvarenog prodajom knjiga. Takav je sustav isplativ za čitatelje koji po jeftinim i pristupačnim cijenama mogu kupiti željenu knjigu, ali i za autore koji će na taj način prodati veću količinu knjigu te ostvariti i veći profit.¹⁷

Kako bi objavili svoje elektroničke knjige na platformama, autori prvo moraju postaviti sliku naslovnice knjige, te nakon toga ispunjavaju obrazac s informacijama o knjizi i metapodacima. Obrasci s metapodacima najčešće sadrže jednostavnije identifikatore poput polja autora, naslova i nakladnika te datuma, ISBN-a i slično. No neke platforme ipak omogućuju unos veće količine metapodataka te detaljnije opise publikacija. Budući da autori sami odlučuju o sadržaju i količini metapodataka koje objavljuju, veliki problem predstavljaju nedosljednost metapodataka, njihova nepotpunost te pogrešno uneseni podaci. Nakon postavljanja naslovnice i unosa potrebnih metapodataka, autor na platformu postavlja i samu datoteku odnosno knjigu, koju je prethodno sam pripremio za izdavanje, odnosno oblikovao sadržaj te odabrao određeni format datoteke.¹⁸

Unatoč praktičnom i jednostavnom načinu postavljanja datoteka, takve platforme ipak imaju i određene propuste i nedostatke. Primjerice, autori vrlo lako mogu plagirati radove

¹⁵ Usp. Isto.

¹⁶ Usp. Bradley et al. Non-traditional book publishing. // First Monday 16, 8 (2011). URL: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3353/3030#1> (2015-06-30)

¹⁷ Usp. Bradley, Tony. What Amazon must do to save Kindle Direct Publishing. // PC World (2011). URL: <http://www.pcworld.com/article/230690/what-amazon-must-do-save-kindle-direct-publishing.html> (2015-06-30)

¹⁸ Usp. Bradley et al. Non-traditional book publishing. // First Monday 16, 8 (2011). URL: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3353/3030#1> (2015-06-30)

drugih autora te ih prodavati kao svoje i na takav način ostvarivati profit.¹⁹ Osim plagiranja radova, problem predstavlja i njihovo piratiziranje, odnosno izdavanje tuđih radova bez dopuštenja njihovih autora ili vlasnika autorskih prava. Još jedan od načina zloupotrebe sadržaja takvih platformi kupovanje je raznih sadržaja po niskim cijenama, te ovisno o licencama koje koriste, njihovo iskorištavanje i preprodavanje. U nastavku slijedi opis nekoliko poznatih platformi za samostalno objavljivanje knjiga, odabranih upravo zbog njihove popularnosti i jednostavnog pristupa cjelokupnom procesu izdavanja te dodatnih usluga koje pridonose kvaliteti knjiga.

3.1. Amazon Kindle Direct Publishing

Amazon Kindle Direct Publishing platforma omogućuje iznimno jednostavno i brzo objavljivanje i izdavanje knjiga. Prije izdavanja knjige na Kindle Direct Publishing platformi, korisnici moraju kreirati profil i imati datoteku knjige u jednom od podržanih formata: .doc ili .docx, .pdf, .epub, .mobi, .html, .rtf, .txt ili .kpf. Svi navedeni formati ukratko su opisani kako bi autori lakše mogli donijeti informiranu odluku o odabiru određenog formata. Na internet stranici platforme nalazi se i kratak i jednostavan vodič za izradu i oblikovanje knjige u kojem je opisano kako napraviti knjigu, kreirati naslovnice, formatirati tekst i paragrafe, kako kreirati aktivnu tablicu sadržaja i slične informacije koje autorima pomažu pri izradi kvalitetnije knjige.²⁰

Prvi korak procesa objavljivanja i izdavanja knjige unos je osnovnih podataka o knjizi, kao što su naslov, podnaslov, naslov serijala, broj izdanja, nakladnik, opis, jezik, ISBN ili međunarodni standardni knjižni broj, datum objave knjige itd. Nakon unosa podataka o knjizi slijedi postavljanje knjige odnosno datoteke na platformu i njena priprema za objavu, što obuhvaća omogućavanje DRM odnosno Digital Rights Management tehnologije koja knjigu štiti od neovlaštene distribucije. Zatim slijedi pretpregled knjige koji autoru daje uvid u to kako će knjiga izgledati na uređajima korisnika. Kada je autor zadovoljan izgledom knjige, mora još potvrditi svoja autorska prava i odrediti cijenu knjige, te odabrati način plaćanja. Nakon što su

¹⁹ Usp. Barr, Alistair. Spam clogging Amazon's Kindle self-publishing. // Reuters (2011). URL: <http://www.reuters.com/article/2011/06/16/us-amazon-kindle-spam-idUSTRE75F68620110616> (2015-06-30)

²⁰ Usp. Getting Started – How to Publish. // Kindle Direct Publishing. URL: https://kdp.amazon.com/help?topicId=A37Z49E2DDQPP3&ref_=gs (2015-09-23)

ispunjeni svi zahtjevi, potrebno je cca 72 sata kako bi knjiga bila dostupna za kupnju na platformi.²¹

3.2. Lulu

Lulu je jedna od prvih i poznatijih platformi za samostalno izdavanje knjiga koja autorima omogućuje potpunu kontrolu nad njihovim publikacijama te njihovu globalnu distribuciju putem tiska, e-čitača i tablet uređaja. Naime, Lulu autorima dopušta da sami odaberu cijenu svojih knjiga, tržište i medij, te mogu zaraditi 80% ili više od ukupne zarade ostvarene prodajom knjiga. Autori mogu sami besplatno kreirati svoju knjigu uz pomoć Lulu Čarobnjaka, uputa i savjeta koje pruža sama platforma, ali im Lulu nudi i raznolike usluge koje osiguravaju pomoć stručnjaka pri izradi knjige, te samim time i veću razinu kvalitete konačnog proizvoda. Na Lulu platformi, autori mogu pribaviti ISBN, međunarodni standardni knjižni broj, kako bi, uz Lulu, mogli svoje knjige prodavati i na drugim platformama i tržištima, kao što su iBookstore i Barnes & Noble Nook store.²²

Lulu platforma autorima pruža mogućnost izdavanja tiskanih knjiga u samo šest jednostavnih koraka. Prvi korak procesa izdavanja sastoji se od pisanja teksta, uređivanja i oblikovanja knjige, a drugi korak od odabira prikladnog formata knjige, odabira željenog papira i vrste uveza. U trećem koraku procesa autor u zadana polja na internet stranici platforme unosi naslov svoje knjige te svoje ime. U četvrtom koraku autor treba postaviti formatiranu datoteku knjige na platformu, a u petom koraku preostaje mu još dizajniranje i kreiranje naslovnice knjige. Posljednji, šesti korak čini izdavanje knjige.²³

U slučaju da autor želi elektroničku, a ne tiskanu knjigu, on mora tekst napisati i pravilno oblikovati u jednom od programa za obradu teksta te datoteku spremi u .doc, .docx, .rtf ili .odt formatu, kako bi se ta datoteka mogla bez problema konvertirati u .epub format, najčešće korišteni format elektroničkih knjiga. Prije konvertiranja datoteke u .epub format, Lulu autorima nudi niz savjeta, uputa i zahtjeva koje trebaju ispuniti kako bi knjige zadovoljile standarde te kako bi im kvaliteta bila zadovoljavajuća. Između ostaloga, postoje upute koje

²¹ Usp. Isto.

²² Usp. Lulu and eBooks. // Lulu. URL: <http://connect.lulu.com/t5/eBook-Formatting-Publishing/Lulu-and-eBooks/ta-p/206707> (2015-09-24)

²³ Usp. Create Your Print Book. // Lulu. URL: <http://www.lulu.com/create/books> (2015-09-24)

propisuju stilove formatiranja, korištene tipografije, poravnanje teksta, oblikovanje paragrafa, zaglavlja i podnožja stranica, korištenje multimedijских datoteka, oblikovanje tablice sadržaja i slično. Nakon uputa za oblikovanje teksta, slijede i upute za izradu i dizajniranje naslovnice knjige te za pravilan navod autorskih prava i korištenih licenci. Zatim slijedi pretpregled datoteke u .epub formatu kojim se provjerava jesu li svi zahtjevi autora i platforme zadovoljeni te se naposljetku knjiga izdaje.²⁴

3.3. Smashwords

Smashwords platforma proces izdavanja knjiga čini „brzim, besplatnim i laganim za bilo kojeg pisca, bilo gdje u svijetu“²⁵. Smashwords, za razliku od brojnih drugih platformi, organizira promocije knjiga, kao što su „Read an Ebook Week“ i „Smashwords Summer / Winter Sale“, koje reklamiraju knjige i privlače nove kupce. Smashwords također nudi i besplatni ISBN, besplatnu konverziju datoteke knjige u različite formate, besplatne i neograničene izmjene knjige i njenih metapodataka nakon izdavanja knjige te besplatne alate za marketing i prodaju. Samo nekoliko minuta nakon postavljanja knjige na platformu, ona je dostupna za kupnju na internet stranici Smashwords trgovine.²⁶

„Početak je lagan kao 1 – 2 – 3“²⁷. Prvi je korak otvaranje besplatnog profila na Smashwords platformi. Zatim slijedi preuzimanje vodiča „The Smashwords Style Guide“ sa jednostavnim uputama za oblikovanje rukopisa u Microsoft Word .doc formatu, a u slučaju da autori iz nekog razloga nisu u mogućnosti sami oblikovati tekst i formatirati datoteku, mogu po pristupačnoj cijeni unajmiti Smashwords stručnjake za formatiranje datoteka i dizajniranje naslovnica knjiga. Treći korak sastoji se od postavljanja datoteke i slike naslovnice na platformu te izdavanja knjige.²⁸

Smashwords nudi i niz usluga koje autorima znatno olakšavaju izradu te objavljivanje i izdavanje njihovih knjiga. Jedna od takvih usluga je „Centralized Metadata Management“, koja

²⁴ Usp. eBook Creator Guide. // Lulu. URL: <http://connect.lulu.com/t5/eBook-Formatting-Publishing/eBook-Creator-Guide/ta-p/109443> (2015-09-24)

²⁵ How to Publish and Distribute Ebooks with Smashwords. // Smashwords. URL: http://www.smashwords.com/about/how_to_publish_on_smashwords (2015-09-24)

²⁶ Usp. How to Publish and Distribute Ebooks with Smashwords. // Smashwords. URL: http://www.smashwords.com/about/how_to_publish_on_smashwords (2015-09-24)

²⁷ Isto.

²⁸ Usp. Isto.

se bavi uređivanjem metapodataka te na taj način štedi vrijeme autorima. „Daily Sales Reporting“ nudi detaljne statistike i analize koje olakšavaju praćenje trendova i mjerenje učinkovitosti marketinga i prodaje. „Smashwords Coupon Manager“ usluga generira kupone za popuste ili besplatno preuzimanje knjiga. Usluga koja omogućuje prednarudžbe, „Preorder Distribution to Apple, Barnes & Noble and Kobo“, na takav način potiče prodaju. Postoje još i usluge „Smashwords Chanel Manager“ koja se bavi posebnim distribucijskim kanalima, „Smashwords Series Manager“ koja povećava vidljivost naslova, „Pricing Manager“ koja omogućuje laku kontrolu cijena, „Smashwords Interviews“ koji omogućuje izradu i objavu intervjua te „Global Distribution“ usluga koja nudi pristup ekskluzivnim prodajnim mjestima.²⁹ Uz sve navedene usluge, Smashwords autore potiče da „više vremena provedu pišući i manje vremena protrate na sve ostalo“³⁰.

4. Samostalno izdavanje tiskanih knjiga

Samostalno izdavanje tiskanih knjiga, kao i elektroničkih, poprilično je jednostavno. Kada napišu i oblikuju sadržaj knjige u nekom od brojnih i raznolikih programskih paketa za obradu i prijelom teksta, sljedeći korak za autore odabir je odgovarajućeg formata knjige, odnosno veličine stranica te prilagodba teksta odabranom formatu, u vidu odabira tipografije koja će se koristiti te veličine slova i proreda, usklađivanja margina i slično. Nakon toga, autori osmišljavaju i dizajniraju izgled naslovnice svoje knjige koja će na prikladan način predstavljati tu knjigu, ili to prepuštaju stručnjacima koje mogu za tu svrhu angažirati. Zatim datoteku knjige, ovisno o zahtjevima tiskara, autori konvertiraju u .pdf ili u druge formate. Kada su sve pripreme izvršene, knjigu se šalje na tisak.

Unatoč jednostavnom i brzom procesu izdavanja i tiskanja knjiga, samostalnim autorima može biti vrlo teško postići razinu kvalitete te profesionalni izgled knjiga koje izdaju nakladničke kuće. Pri samostalnom izdavanju tiskanih knjiga, najčešće se koristi model Print on demand, POD, koji pruža mogućnost tiskanja malih naklada bez većih novčanih gubitaka, odnosno tiska se prema potrebi, ovisno o broju narudžbi.³¹ Model Print on demand najčešće

²⁹ Usp. Isto.

³⁰ Isto.

³¹ Usp. McLachan, Sean. POD books from the publisher's point of view (2008). URL: <http://www.writing-world.com/publish/PODbooks.shtml> (2015-06-30)

koristi tehniku digitalnog tiska. Brojne knjige tiskane ovom metodom nisu profesionalno uređene i odobrene za tisak od strane stručnjaka, te njihova kvaliteta ovisi prvenstveno o autoru, iako neke tvrtke koje nude ovaj model tiskanja u ponudi imaju i usluge uređivanja rukopisa prije objave i izdavanja te usluge marketinga i distribucije, što pridonosi većoj kvaliteti izdanih knjiga.

Budući da je proces proizvodnje elektroničkih knjiga jednostavniji te da ih je zbog nižih cijena i lakše prodati, autorima se najčešće savjetuje da prvo pokušaju izdati elektroničke inačice svojih knjiga. No poželjno je izdavati i tiskane knjige jer omogućujući pristup različitim formatima knjiga, zadovoljava se potrebe većeg broja čitatelja, a moguće je i dobro iskoristiti popuste i rasprodaje.³²

5. Pitanje kvalitete i vrijednosti samostalno izdanih knjiga

Kvaliteta samostalno izdanih knjiga, tiskanih i elektroničkih, često se dovodi u pitanje, što je možda i jedan od najvećih nedostataka samoizdavaštva. Proces izdavanja knjiga vrlo je jednostavan te svatko može brzo i lako izdati svoju knjigu. Upravo iz toga razloga knjige se izdaju u ogromnim količinama i nije moguće kontrolirati kvalitetu tolikog obilja sadržaja.³³ Knjige koje autori samostalno izdaju često se smatraju nekvalitetnima, te se nekada nove i potencijalne autore upozoravalo kako bi samostalno izdavanje zbog svoje loše reputacije moglo predstavljati kraj njihove karijere.³⁴ Knjige izdane od strane nakladnika smatraju se kvalitetnijima budući da oni pri odabiru sadržaja koje će izdati primjenjuju određene standarde i norme, te ih odabire i obrađuje profesionalno i stručno osoblje, dok kod samostalnog izdavaštva to nije slučaj. Iako su knjige koje izdaju nakladnici u većini slučajeva kvalitetnije, i knjige koje izdaju sami autori mogu imati vrlo visoku razinu kvalitete. No, bez obzira na njihovu kvalitetu, samostalno izdane knjige mogu imati određene vrijednosti, mogu biti korisne

³² Usp. Self-publishing. // SFWA (2014). URL: <http://www.sfw.org/other-resources/for-authors/writer-beware/pod/> (2015-06-30)

³³ Usp. Miller, Laura. Spamazon. // Salon (2011). URL: http://www.salon.com/books/laura_miller/2011/06/21/spamazon (2015-06-30)

³⁴ Usp. Laquintano, Timothy. The Legacy of the Vanity Press and Digital Transitions. // The Journal of Electronic Publishing 16, 1 (2013). URL: <http://quod.lib.umich.edu/jjep/3336451.0016.104?view=text;rgn=main> (2015-06-30)

i zanimljive. Napretkom tehnologije razlike u kvaliteti tiska samostalno izdanih knjiga i onih izdanih od strane nakladnika sve su manje.

Unatoč sve većoj popularnosti ovoga oblika izdavaštva, brojni autori koji samostalno izdaju ipak se nadaju da će ih netko prepoznati i ponuditi im ugovor sa nekom nakladničkom kućom. Jedan takav primjer je Sergio De La Pava, autor koji je 2008. godine objavio svoj roman „A Naked Singularity“ putem jedne Print on Demand tvrtke. Naime, nakon nekoliko pozitivnih kritika, njegova je knjiga postajala popularnija, pridobila je više čitatelja, te je autoru ponuđen nakladnički ugovor. Kasnije je „A Naked Singularity“ čak dobila i književnu nagradu „Robert W. Bingham Prize“ literarnog društva PEN American Center.³⁵

³⁵ 2013 PEN/Robert W. Bingham Prize. // PEN America. URL: <http://www.pen.org/literature/2013-penrobert-w-bingham-prize-0> (2015-09-27)

6. Zaključak

Područje nakladništva se, zahvaljujući iznimnom razvoju i brzom napretku tehnologije, mijenja velikom brzinom. Takve su promjene i inovacije neizbježne. Osim novih tehnologija, neprestano se razvijaju i novi poslovni modeli od kojih najčešće najmanje koristi i profita imaju sami autori. Između ostaloga, jedna od većih prekretnica samostalnog izdavaštva bila je pojava elektroničkih knjiga, koja je znatno olakšala taj proces izdavanja. Naravno, slijedom svih ovih promjena, mijenjaju se i koncepti samoga autorstva te čitanja i čitatelja. Zbog ogromnih količina novih publikacija, teško je u tome obilju informacija i naslova pronaći nešto zanimljivo ili kvalitetno, pa i čitatelji moraju naučiti kako vrednovati informacije, procijeniti što im je bitno, te prvenstveno moraju naučiti kako pretraživati i pronalaziti željene sadržaje. Navedene promjene imaju brojne pozitivne i negativne strane, te predstavljaju izazov, kako za autore i nakladnike, tako i za distributere, čitatelje i ostale sudionike toga procesa. Iako se želja i namjera nakladnika da ulože sredstva, vrijeme i novac, u rad nekog autora mogu smatrati svojevrsnim indikatorom kvalitete toga rada, većina ljudi ipak ne razlikuje knjige koje izdaju autori od onih koje izdaju nakladničke kuće.

Literatura

1. 10 Inspiring Statistics About Self-Publishing. // Wise Ink (2015). URL: <http://www.wiseinkblog.com/self-publishing-2/10-inspiring-statistics-about-self-publishing/> (2015-09-23)
2. 2013 PEN/Robert W. Bingham Prize. // PEN America. URL: <http://www.pen.org/literature/2013-penrobert-w-bingham-prize-0> (2015-09-27)
3. Barr, Alistair. Spam clogging Amazon's Kindle self-publishing. // Reuters (2011). URL: <http://www.reuters.com/article/2011/06/16/us-amazon-kindle-spam-idUSTRE75F68620110616> (2015-06-30)
4. Bradley et al. Non-traditional book publishing. // First Monday 16, 8 (2011). URL: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3353/3030#1> (2015-06-30)
5. Bradley, Jana; Vokac, Heather. Reframing book publishing in the age of networking. // Proceedings of the iConference (2008). URL: <https://www.ideals.illinois.edu/handle/2142/15095> (2015-06-30)
6. Bradley, Tony. What Amazon must do to save Kindle Direct Publishing. // PC World (2011). URL: http://www.pcworld.com/article/230690/what_amazon_must_do_save_kindle_direct_publishing.html (2015-06-30)
7. FitzGerald, Jamie. Notable Moments in Self-Publishing History: A Timeline. // Poets & Writers (2013). URL: http://www.pw.org/content/notable_moments_in_selfpublishing_history_a_timeline (2015-09-23)
8. Getting Started – How to Publish. // Kindle Direct Publishing. URL: https://kdp.amazon.com/help?topicId=A37Z49E2DDQPP3&ref_=gs (2015-09-23)
9. How to Publish and Distribute Ebooks with Smashwords. // Smashwords. URL: http://www.smashwords.com/about/how_to_publish_on_smashwords (2015-09-24)
10. Laquintano, Timothy. The Legacy of the Vanity Press and Digital Transitions. // The Journal of Electronic Publishing 16, 1 (2013). URL: <http://quod.lib.umich.edu/j/jep/3336451.0016.104?view=text;rgn=main> (2015-06-30)
11. Lulu. URL: <http://connect.lulu.com/t5/eBook-Formatting-Publishing/Lulu-and-eBooks/ta-p/206707> (2015-09-24)
12. McLachan, Sean. POD books from the publisher's point of view (2008). URL: <http://www.writing-world.com/publish/PODbooks.shtml> (2015-06-30)

13. Miller, Laura. Spamazon. // Salon (2011). URL: http://www.salon.com/books/laura_miller/2011/06/21/spamazon (2015-06-30)
14. Morrison, Ewan. The self-publishing bubble. //The Guardian (2012.) URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/jan/30/self-e-publishing-bubble-ewan-morrison> (2015-06-30)
15. Sargent, Betty Kelly. Surprising Self-Publishing Statistics. // Publishers Weekly (2014). URL: <http://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/authors/pwselect/article/63455-surprising-self-publishing-statistics.html> (2015-09-23)
16. Self-publishing. // SFWA (2014). URL: <http://www.sfwaworld.com/other-resources/for-authors/writer-beware/pod/> (2015-06-30)
17. Wilson, Tom D. The e-book phenomenon: a disruptive technology. // Libellarium VI, 1 – 2 (2013): 3 – 12.